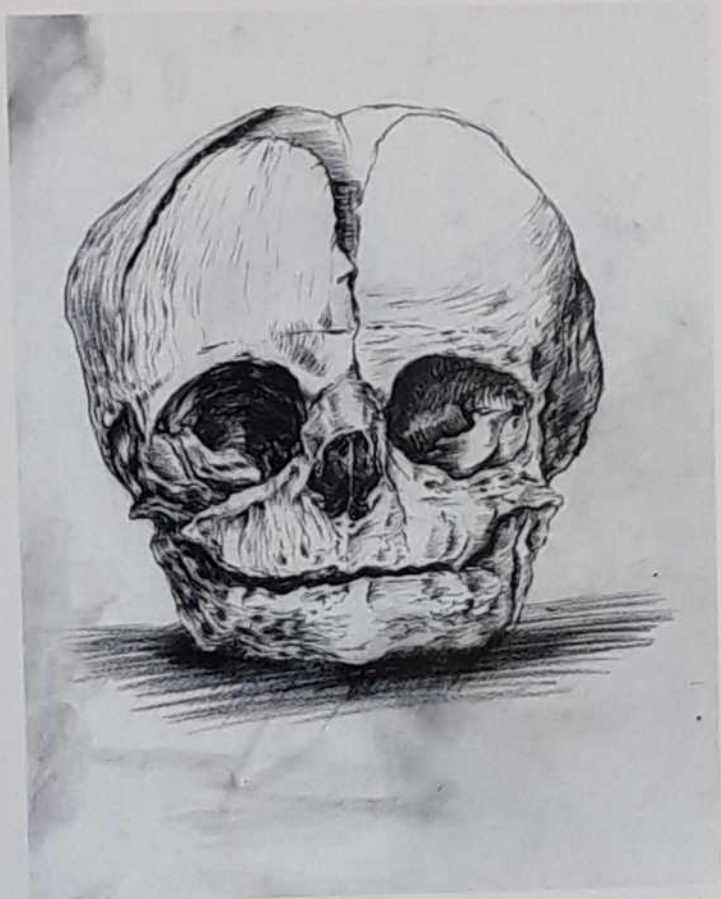

Lebka, travertin, 29 x 33 cm, 1965

Lebka, serpentin, 24 x 28 cm, 1985

Rostislav Liška, studie dětské lebky / child skull study, tužka na papíře /
pencil on paper, 31x24 cm, 2011

Steffan Warlich

tempera na papir - *Temperfarbe auf Papier* - 100 x 44 cm

Subirachs.
Plastika.
Pálená hlina.

ako plod dramatického zápasu, ktorý v nich zvädza svetlo a tieň, zmyselnosť a ladnosť, lyrizmus a askéza.

SUBIRA-PUIG José. Narodil sa roku 1926 v Barcelone. Vyštudoval na Škole výtvarných umení v Barcelone. Jeho prvá samostatná výstava sa konala v tomto meste v Galérii Syra roku 1961. Roku 1967 vystavoval v Paríži v Galerie Les Cahiers d'Art. Jeho štýl, najprv figuratívny, sa postupne vyvíjal k veľmi voľnej interpretácii reality. Od roku 1962 zo všetkých materiálov najradšej používa kúsky starého ručne opracovaného dreva (dúhy do sudov), ktoré zoskupuje v prísne stavebných kompozíciách. Keď sú tieto kúsky dreva spracované vhodnou technikou, dávajú jeho dielam zároveň rustikálny i príťažlivý, jemne opracovaný výzor. Osobitný spôsob rezania umožňuje optické, silne zvýraznené členenie priestoru, ktoré je v šťastnom protiklade k hutnosti ich objemov. D. C.

SZABÓ László. Narodil sa roku 1917 v Debrecíne, Maďarsko. Po univerzitných štúdiách v rodnom meste, potom v Ženeve a Lausanne, usadí sa v Paríži, kde si osvojí sochárstvo ako skutočný samouk. Od roku 1949 sa zúčastňuje na hlavných parížskych salónoch. Roku 1953 mu Galerie Breteau venuje samostatnú výstavu. Nasledujúci rok zakladá skupinu „Pätnásť sochárov“ s abstraktnými a surrealistickými tendenciami, ktorí viac rokov vystavujú v Galerie Suzanne de Coninck. Niekoľko samostatných výstav mu venovali v Budapešti, Berlíne a Kodani. Jeho prvými dielami sú basreliefové obrazy symbolických vtákov,

ktoré pripomínajú archaické umenie Blízkeho východu. Čoskoro figuratívne témy ustupujú abstraktnejším, čerpaným z geologických inšpirácií, o čom svedčí *Kotúč slnka*, akýsi vulkanický terén popreryvaný tak, že „sa v ňom s pohybom slnka premiestňujú tieň v samom strede ciferníka“. Keď Szabó prejde k sochárstvu vo vlastnom zmysle, vytvára i jaskynné krajiny so skalnatými útesmi, ktoré omýva voda. Občas svoje plastické prvky rozkladá, pričom nadobúdajú architektonický ráz; rozptýlené po zemi vyzerajú ako zrúcané náhrobky. Inde formy, vklínené jedny do druhých, pripomínajú labyrinty s viacerými prístupmi, ktorými prechádzajú mihotajúce sa svetlá. V tejto kategórii je *Uysnívaný zámok* (1955) prototypom „obývatel'ných sóch“.

Subira-Puig. Lebka. 1967. Drevo.

RITUÁLNÍ NŮŽ Rukověť obětního nože zobrazuje válečníka s orlí přibitou na hlavě. Může snad jít o upomínku na bojovný kletý byl tímto nožem obětováni a na křídlech srsti stoupák k nebesům.

Když byla roku 1487 božstvům zasvěcována velká pyramida *teokali*, tenochtitlánský vládce nechal nastoupit v řadách více než dvacet tisíc válečných zajatců, které kněží jednoho po druhém položili na záda na obětní oltář. Vyřídili jim srdce, pozdvihli je ke slunci a vhodili do nádoby držené ležící kamennou modlou. Bezvládná těla svrhli z chrámového schodiště.

Tyto hrůzuplné výjevy byly podle Aztéků nezbytné kvůli stabilitě vesmíru, neboť proléváním krve se Aztékové vnitřně uváděli v soulad s tajemnými rytmy kosmu – s pohybem planet, střídáním dne a noci, slunce a deště. Vyhlídky na dlouhodobý mír je zneklidňovaly – obávali se totiž, že by mohl vést ke zhroucení světového řádu. Stálý přísun lebek do svatého okrsku tedy měl být zárukou proti takové katastrofě.

ZÁBAVY BOHATÝCH A UROZENÝCH

Souzástí posvátného střediska byly též dvorce pro hru *iméneč olama*, jež byla čímsi mezi dnešním volejbalem a baskickou hrou pelota. Její variace se ve Střední Americe hrály od doby Olméků. U Aztéků se této hře směli účastnit pouze urození. Hrало se na hřišti ve tvaru písmene I, na jehož obou koncích vystupovaly ze země kamenné kruhy – trochu jako ucha od hrnce. Skrz ně museli hráči dostat tvrdý pryžový míč, přičemž si mohli pomáhat lokty, boky či nohama. Na zápasy se sázely značné obnosy – jeden pozorovatel v této souvislosti zmiňuje „zlato, otroky, tyrkysové kamínky, zdobené pokrývky či dokonce pole nebo domy.“

Sám Cortés se v Tenochtitlánu utkal s Montezumou ve stolní hře, jež se podobala dnešním hrám na způsob „šlovčec, nezlob se“ – místo figurek se tehdy používaly fazole. Cílem hry bylo projít určitou trasu a dostat všechny

fazole „domů“, Cortés hrál verzi přiměřenou panovníkovu paláci, kde se místo fazolí používaly kousky zlata.

Palác stál na východní straně hlavního náměstí a jeho budovy byly uskupeny kolem nádvoří a zahrad. Vládní úřady zde sídlily v prostorách takové velikosti a krásy, že z toho Španělé oněmli úžasem. Horní patra byla vyhrazena pokojům vládaře a jeho nejváženějších hostů, dole sídlil nejvyšší soud, nejvyšší rada a byla tu i veřejná pokladnice naplněná exotickým zbožím. Přizemí vyplňovaly také úřady účetních, hudební síně a zlatnické dílny. Zahrady překypovaly květinami, na vodních plochách uměle vytvořených jezítek plavaly kachny a labuť. Když Cortés v dopise svému králi popisoval Montezumův palác, líčil jej jako stavbu, již se „ani v Španělsku samém nic nemůže rovnat.“

VÝNOSY Z OBCHODU

Nesmírným přepychem se vyznačovaly také domy aztécké aristokracie. I domy zámožných kupců zvaných *pochteca* musely být

DĚSIVÝ PAMÁTNÍK Základnu Tompaniti, obrovské kamenné levice, na které se vystavovaly lebky posledních obětí, zdobí řady bízami kamenných lebek.